

- Звертатися до судді словами „Ваша честь”.
- Ввічливо звертатися до учасників процесу (наприклад, використовуючи слова „пане...”, „пані...”, „шановний...”, „шановна ...”).
- Не перебивати суд та учасників процесу, якщо Ви хочете, щоб Вам надали слово – підніміть руку.
- Коли Вам вкрай потрібно вийти із зали судового засідання, Ви можете заявити клопотання про оголошення перерви у судовому засіданні.
- Не сперечатися із судом.
- Передавати судді документи та інші матеріали, що стосуються справи через судового розпорядника або секретаря судового засідання.
- Відповідати на питання правдиво, лаконічно, зрозуміло та голосно, щоб могли почути усі присутні у залі судового засідання.

ЯКІ НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ В СУДІ?

- Попередження: за порушення правил поведінки у судовому засіданні.
- Видалення порушника із зали: за порушення порядку після того, як суд виніс попередження.
- Штраф або адміністративний арешт: за прояв неповаги до суду.

ЯК ОЗНАЙОМИТИСЯ З МАТЕРІАЛАМИ ЧИ ЗВУКОЗАПИСОМ ПРОЦЕСУ?

- Звернутися до працівника апарату суду з відповідним запитом.
- Ознайомлення з матеріалами справи чи прослуховування фонограм судових засідань може відбуватися лише у приміщенні суду та в присутності працівника апарату суду.
- З матеріалів справи можна робити витяги та знімати копії (наприклад, за допомогою фотоапарата). Забороняється робити написи, видаляти окремі аркуші чи іншим чином їх пошкоджувати.
- Ви маєте право безкоштовно отримати електронну копію запису судового засідання, надавши для запису відповідний носій інформації (CD-R, CD-Rw).

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

Портал Судова влада України
www.court.gov.ua
 Верховна Рада України, законодавство України
www.rada.gov.ua
 Верховний суд України
www.scourt.gov.ua
 Вища рада юстиції
www.vrgu.gov.ua
 Вища кваліфікаційна комісія суддів України
www.vkksu.gov.ua
 Державна судова адміністрація України
<http://dsa.court.gov.ua/dsa/>
 Європейський суд з прав людини
www.echr.coe.int
 Єдиний державний реєстр судових рішень
www.reyestr.court.gov.ua
 Міністерство юстиції України
www.minjust.gov.ua
 Проект USAID «Справедливе правосуддя»
www.fair.org.ua

Безкоштовна юридична допомога

Асоціація юридичних клінік України
<http://www.legalclinics.in.ua>
 Правовий простір
<http://legalspace.org>
 Український правовий портал
<http://www.pravoonline.org.ua>
 Українська Гельсінська спілка з прав людини
<http://helsinki.org.ua>

Пам'ятайте, перед вчиненням будь-яких значущих юридичних дій варто отримати консультацію юриста.
 Оновлено станом на 08.08.2014

Шановні користувачі!

Запрошуємо вас до Катеринопільської центральної районної бібліотеки, де ви зможете ознайомитися з інформаційно-освітніми матеріалами проекту «Справедливе правосуддя» та скористатися послугами Інтернет-центру.

Наша бібліотека знаходиться :
 20500
 смт. Катеринопіль
 вул. Леніна, 46
 e-mail : kater.biblioteka@mail.ru

ЯК ПОВОДИТИ СЕБЕ В СУДІ?

**Катеринопільська
 центральна районна
 бібліотека**

Коли Ви йдете до суду, слід пам'ятати, що Ви йдете до органу правосуддя та повинні з належною повагою ставитися до суду, тих, хто там працює і відвідувачів суду.

ЯК ЗВЕРНУТИСЯ ДО СУДУ?

Позовну заяву, скаргу, клопотання чи будь-який інший документ Ви можете подати до суду:

ПОШТОЮ

Надсилайте документи як цінний лист із описом вкладення або рекомендований лист. Зберігайте документ, який отримаєте на пошті, що підтверджує відправлення документів.

➔ **ПАМ'ЯТАЙТЕ!** Днем вчинення відповідної дії вважається день подачі документа на пошту, який визначається за поштовим штемпелем, а не день надходження листа до суду.

ВЛАСНОРУЧ ЧЕРЕЗ КАНЦЕЛЯРІЮ СУДУ

Ви можете передати документи у робочий час працівнику суду, який приймає вхідну кореспонденцію та її реєструє.

Візьміть з собою копію документа, який подаєте і попросіть працівника апарату суду поставити на ньому штамп із датою одержання та реєстраційним номером.

➔ **УВАГА!** суд не бере до розгляду анонімні звернення. Якщо Ви подаєте певне звернення в рамках справи, у якій відкрито провадження, на початку документа доцільно вказувати реєстраційний номер справи, що дасть можливість оперативно передати звернення до відповідного судді.

ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВІЗИТУ В СУД?

Візьміть з собою:

- документ, що посвідчує особу (паспорт, чи інший);
- дрібні гроші для непередбачуваних витрат (копії судового рішення чи інше);
- кілька аркушів паперу чи блокнот та ручку або олівець;
- нотатки, які Ви робили під час підготовки до судового процесу;
- документи, які стосуються справи, інші докази;
- законодавство;
- можна взяти диктофон, щоб потім відтворити і прослухати запис;

- можна взяти фотоапарат, щоб зробити фотокопії з документів у справі чи дошки оголошень суду (можна використовувати лише з дозволу суду).

Бажано одягнути костюм чи інше ділове вбрання.

Уникайте відвідування суду у футболці, шортах, іншому неділовому одязі.

Приходять до суду вчасно і бажано заздалегідь!

Якщо Ви не можете прибути до суду – повідомте про це завчасно у письмовій формі.

ПРО ЩО СЛІД ПАМ'ЯТАТИ ПІД ЧАС ПЕРЕБУВАННЯ У ПРИМІЩЕННІ СУДУ?

- В приміщенні суду перевести мобільний телефон у режим безшумного дзвінка.
- Під час судового засідання краще телефон вимкнути повністю, оскільки ним користуватися не можна.
- Поводитись спокійно і стримано.
- Ввічливо ставитись до суддів, працівників апарату суду, інших відвідувачів суду, а також Ваших опонентів.
- Уникати надмірних емоційних проявів (гніву, голосного сміху, плачу, крику тощо).

ПАМ'ЯТАЙТЕ, в суді працюють дві категорії фахівців: судді та працівники апарату суду. Суддям забороняється зустрічатися і спілкуватися з однією із сторін чи її адвокатом за відсутності іншої сторони чи її представника. Суддя не може коментувати факти справи, яку він розглядає. Тому не шукайте зустрічі з суддею в кабінеті чи коридорі. Допомогу в організаційних питаннях роботи суду Вам мають надати працівники апарату суду. Звертайтеся до них.

ЯК ПОВОДИТИ СЕБЕ ПІД ЧАС СЛУХАННЯ СПРАВИ?

- Заходити до зали судового засідання після запрошення судового розпорядника або секретаря судового засідання.
- Встати при вході судді або колеги суддів до зали судового засідання та підводитися кожен раз, коли до Вас звертається суддя, стоячи відповідати на запитання чи їх ставити.

У ЦІЛЯХ БЕЗПЕКИ ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

➔ приносити до суду вибухові, інші небезпечні речовини

➔ розпивати у приміщенні суду алкогольні напої

➔ палити, якщо для цього не відведено спеціального місця

➔ перебувати у стані сп'яніння